

Forudsætningen for, at der kan udarbejdes regnskaber, er, at de daglige transaktioner, dvs. handlinger der har økonomiske konsekvenser for virksomheden, registreres (bogføres). Det gøres i virksomhedens bogholderi (regnskabsafdeling/økonomiafdeling). Ordet bogholderi stammer fra den tid, hvor bogføringen foregik i regnskabsbøger. I dag foregår bogføringen (registreringen) i elektroniske økonomisystemer, som ofte kaldes for ERP-systemer (Enterprise Resource Planning, f.eks. Dynamics AX, Axapta, SAP og lignende).

Det dobbelte bogholderis opståen

Box
A.1

Grundprincippet med dobbelt bogføring blev udformet i de norditalienske byer. Man kan ikke pege på en enkelt opfinder af dette princip. Metoden er formentlig udviklet på forskellige steder samtidig.

Den første trykte lærebog i bogføring blev udgivet i Venedig i år 1494 af franciskanermunken Luca Pacioli som en del af hans "Summa de Arithmetica Geometria Proportioni e Proportionalita". Dette er et samlingsværk over de matematiske videnskaber.

Betydningen af det dobbelte bogholderis princip

Man plejer at betegne de store geografiske opdagelser omkring år 1500 som grundlæggende for den nye tid.

Columbus sejlede til Amerika i år 1492. Om dette har man billedligt talt sagt, at det indebar en rejse fra middelalderen til den nye tid.

Opståen og spredningen af den dobbelte bogføring bidrog aktivt til at skabe forudsætninger for den nye tids fremgang. Sammenligningen synes mange nok halter, fordi foreteelserne ligger på forskellige plan.

Så længe bogføringen var enkel, kunne man ikke kontrollere rigtigheden af den. Dette indebar, at hvis man ville indskyde kapital i en større erhvervsvirksomhed, kunne det kun ske ved at have tillid til erhvervslederen. Derfor var det sjældent muligt at opbygge store kapitalbesiddelser.

Med forekomsten af det dobbelte bogholderi blev det, med de kontrolmuligheder som denne metode tilbyder, muligt at foretage en fri kapitalopbygning, som er en af det kapitalistiske systems grundpiller.

Man kan måske påstå, at menneskeheden stadig ville leve på håndværkerstadiet, hvis ikke den dobbelte bogføring var opstået.

Kilde: Statens Regnskabsdirektorat: 500 års jubilæum for det dobbelte bogføringsprincip.

1. Det dobbelte bogholderi

Som systemets navn antyder, bygger det dobbelte bogholderis princip på, at alle økonomiske transaktioner skal bogføres to gange, hvorved det er muligt at få beskrevet transaktionernes resultatvirkning og kapitalvirkning. F.eks. bogføres et **kontant varesalg** både som en *indtægt* og som en forøgelse af den *likvide beholdning*.

Der skal derfor dels oprettes **registre (konti)**, der kan beskrive *resultatvirkningen*, og dels registre, der kan beskrive *kapitalvirkningen*.

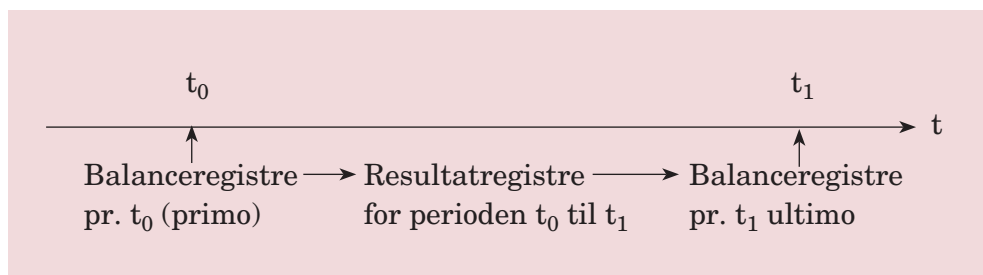
Resultatregistre opdeles i *indtægtsregistre* og *omkostningsregistre*.

Kapitalvirkningen beskrives ved *aktiver* (beholdninger og tilgodehavender) og *passiver* (gæld og egenkapital), når transaktionerne er gennemført.

I **aktivregistre** er det muligt at se, hvad transaktionerne har betydet for virksomhedens beholdninger og tilgodehavender, f.eks. hvor store de likvide beholdninger er, og hvor meget virksomheden har til gode hos kunderne.

I **passivregistre** kan det ses, hvad transaktionerne har betydet for virksomhedens gældsposter og egenkapital.

En beskrivelsesperiode (regnskabsperiode) kan illustreres således:

Perioden starter med de beløb på balanceregistrene, som den foregående periode sluttede med, hvorimod alle resultatregistre er nulstillet ved periodens begyndelse.

I periodens løb registreres transaktionernes indtægter og omkostninger på resultatregistre (resultatkontiene).

I balancens registre (konti) registreres indtægternes og omkostningernes kapitalvirkning. Derudover registreres ændringer, der udelukkende vedrører balanceposter.

Indtægterne kan resultere i indbetalinger nu (kontantsalg) eller senere (kreditsalg). Kontantsalget vil forøge de likvide beholdninger, og kreditsalget vil forøge virksomhedens tilgodehavender hos kunderne. Og indbetalingerne fra kunderne fra foregående periodes kreditsalg vil også forøge de likvide beholdninger.

Omkostningerne kan udløse udbetalinger ved forbruget, hvilket medfører fald i den likvide beholdning, eller senere (kreditkøb), hvorved virksomhedens gæld til leverandørerne forøges. Betaling af gæld fra foregående periode vil desuden betyde fald i de likvide beholdninger.

Det dobbelte bogholderi bygger på følgende **definitions ligninger**:

Resultatregistre (resultatkonti)

$$\text{Indtægter} - \text{Omkostninger} = \text{Resultat}$$

Balanceregistre (balancekonti)

$$\text{Aktiver}_{\text{ultimo} - \text{primo}} - \text{Gæld}_{\text{ultimo} - \text{primo}} = \text{Resultat}^*$$

*Der ses bort fra yderligere kapitalindsud og udbetaling af årets resultat.

Det vil sige, at overskuddet er en del af virksomhedens egenfinansiering eller selvfinansiering, hvilket fremgår af følgende sammenhænge:

$$\text{Aktiver}_{\text{ultimo}} - \text{Gæld}_{\text{ultimo}} = \text{Egenkapital}_{\text{ultimo}}$$

$$- (\text{Aktiver}_{\text{primo}} - \text{Gæld}_{\text{primo}}) = \text{Egenkapital}_{\text{primo}}$$

$$\text{Aktiver}_{\text{ultimo-primo}} - \text{Gæld}_{\text{ultimo-primo}} = \text{Egenkapital}_{\text{ultimo-primo}}$$

$$\text{Følgelig er Egenkapital}_{\text{ultimo-primo}} = \text{Resultat}^*$$

Kilde: Jens Oluf Elling: Det dobbelte bogholderi som registreringsmetodik, Samfundslitteratur.

Hvis ændringen i egenkapitalen (ultimo-primus) ikke er lig med resultatet beregnet som indtægter minus omkostninger, kan det skyldes, at der er foretaget et kapitalindsud/kapitalreduktion, og/eller at der er udbetalt en del af årets resultat i form af udbytte (selskaber) eller privatforbrug (enkeltmandsvirksomheder og interessentskaber).

Af definitionsligningerne kan følgende udledes:

Overskuddet i resultatopgørelsen forøges, hvis indtægterne stiger uden en tilsvarende stigning i omkostningerne, eller omkostningerne reduceres uden en tilsvarende reduktion i indtægterne.

Overskuddet i balancen forøges, hvis summen af aktiverne stiger uden en tilsvarende stigning i gældsposterne, eller summen af gældsposterne falder uden et tilsvarende fald i aktiverne.

Det er disse sammenhænge, det dobbelte bogholderis registreringer af de daglige transaktioner er opbygget over.

Eksempel

I det følgende vil disse sammenhænge blive belyst ved nogle typiske eksempler på bogføring af daglige transaktioner:

Transaktioner	Resultatopgørelse			Balance		
	Indtægter	– Omk.	= Res.	Aktiver	– Gæld	= Res.
1. Kontant varesalg	+3.000			+3.000		
2. Varesalg på kredit	+4.000			+4.000		
3. Vareforbrug		–3.500		–3.500		
4. Varekøb på kredit				+4.000	–4.000	
5. Udbetalt løn		–1.200		–1.200		
6. Reklame på kredit		–300			–300	
I alt	+7.000	–5.000	=2.000	+6.300	–4.300	=2.000

Til ovenstående bogføring skal der knyttes følgende kommentarer:

- 1) Det kontante varesalg forøger indtægterne (Omsætningen) og aktivregisteret Likvide beholdninger.
- 2) Kreditsalget forøger indtægterne (Omsætningen), men her kommer indbetalingen først senere, hvorfor aktivregisteret Varedebitorer (tilgodehavender) forøges.
- 3) Varesalget har forårsaget en afgang fra varelageret. Afgangen opgjort til kostpris (anskaffelsespris) skal derfor medtages som en omkostning (Vareforbrug), og aktivregisteret Varelager skal reduceres.
- 4) Varekøbet på kredit forøger både aktivregisteret Varelager og gældsregisteret Varekreditorer (leverandører), hvorfor denne registrering ikke indvirker på resultatet.
- 5) Den udbetalte løn forøger omkostningerne (Personaleomkostninger) og formindsker den Likvide beholdning.
- 6) Afholdte reklameomkostninger på kredit forøger omkostningerne (Salgsfremmende omkostninger) og gældsregisteret omkostningskreditorer (Andre kreditorer).

Af sammentællingen fremgår det, at resultatet af periodens transaktioner bliver et overskud på 2.000, og at det kan beregnes som indtægter minus omkostninger, og som forskellen mellem ændringerne i aktiv- og gældsregistre.

Det kan desuden udledes, at der kan forekomme 4 former for dobbeltregistreringer (dobbelt bogføring):

1. Dobbeltregistrering på såvel resultat- og balanceregistre, der forøger resultatet (punkt 1 + 2).
2. Dobbeltregistrering på såvel resultat- og balancereregistre, der reducerer resultatet (punkt 3 + 5 + 6).
3. Dobbeltregistrering på balanceregistre uden resultatvirkning (punkt 4).
4. Dobbeltregistrering på resultatregistre uden resultatvirkning. Det forekommer, hvis der på grund af en tidligere fejlregistrering skal overføres et beløb fra en resultatkonto til en anden.

1.1 Regnskabet i kontoform

I det efterfølgende anvendes eksemplet DanBike, hvor både resultatopgørelse og balancen er opstillet i kontoform af hensyn til gennemgangen af bogføringsreglerne.

Eksemplet DanBike

DanBike, der ejes af Daniel Birk, forhandler forskellige cykelmærker, som afsættes til mindre cykelforretninger. Daniel Birk og Maria Birk varetager selv de daglige arbejdsopgaver i virksomheden. Årsregnskabet udarbejdes af en revisor.

I fig. A.1 vises resultatopgørelsen for regnskabsåret 2009. Når resultatopgørelsen opstilles i **kontoform**, vises omkostningerne i venstre side og indtægterne i højre side. På en konto kaldes venstre side også *debit* og højre side *kredit*.

Resultatopgørelse for 2009					
Omkostninger (Debet)			Indtægter (Kredit)		
Note		Kr.	Note		Kr.
c	Vareforbrug	4.290.000	a	Nettoomsætning	7.800.000
d	Salgsfremmende omkostninger	240.000	b	Renteindtægter	10.000
e	Lokaleomkostninger	1.420.000			
f	Bilers driftsomkostninger	450.000			
g	Øvrige omkostninger	320.000			
h	Afskrivninger	220.000			
i	Renteomkostninger	120.000			
	Omkostninger i alt	7.060.000		Indtægter i alt	7.810.000
j	Overskud	750.000			
	I alt	7.810.000		I alt	7.810.000

Fig. A.1 *Resultatopgørelse* i kontoform for 2009 i DanBike.

Bogstaverne i **notekolonnerne** henviser til forklaringerne i de efterfølgende rammer.

Indtægter

I eksemplet er vist følgende **indtægter** i *højre side* (kreditsiden). Se næste side.

Note	Indtægter (Kredit)
a	Nettoomsætning , der også kaldes omsætning, er årets varesalg opgjort til salgspriser eksklusive (uden) moms og eventuelle punktafgifter. I nettoomsætningen medregnes alt varesalg, uanset om virksomheden har modtaget betaling for salget eller har et tilgodehavende hos kunderne (varedebitorerne).
b	Renteindtægter er det beløb, der er tilskrevet i løbet af året for penge stående på indskudskonti i pengeinstitutter.

Omkostninger

Venstre side (debetsiden) indeholder følgende **omkostningsarter**:

Note	Omkostninger (Debet)
c	Vareforbrug er årets varesalg opgjort til kostpriser (anskaffelsespriser).
d	Salgsfremmende omkostninger er omkostninger, der afholdes for at forøge salget, f.eks. omkostninger til annoncer, salgsbrochurer, tv-reklamer, dekorationer mv.
e	Lokaleomkostninger omfatter omkostninger til husleje, lys og varme, rengøring mv. for de lokaler, virksomheden har benyttet i regnskabsåret.
f	Bilers driftsomkostninger omfatter benzin, serviceeftersyn, ejerafgift, bilforsikring, reparationer o.l. for de biler, virksomheden har benyttet i årets løb.
g	Øvrige omkostninger omfatter de omkostninger, der ikke indgår i de foranstående omkostningsarter, f.eks. omkostninger til telefon, revisor, kontorartikler (papir, porto, konvolutter, kuglepenne o.l.) mv.

Fortsættes næste side

Fortsat fra forrige side

Note	Omkostninger (Debet)
h	Afskrivninger er årets forbrug (værdinedgang) af anlægsaktiver (biler og inventar). Man kan også sige, at afskrivninger viser årets slitage på biler og inventar.
i	Renteomkostninger er det beløb, der er betalt i løbet af året for at låne penge (gæld).
j	Indtægter i alt er kr. 7.810.000, og omkostningerne i alt er kr. 7.060.000. Når omkostningerne trækkes fra indtægterne, fås årets resultat , der er et <i>overskud</i> , da indtægterne er større end omkostningerne. Overskuddet, der tilfalder ejeren, placeres som en <i>udligningspost</i> i omkostningssiden, hvorefter resultatopgørelsen <i>balancerer</i> med kr. 7.810.000. Hvis der havde været et underskud, skulle underskuddet placeres som en <i>udligningspost</i> i indtægtssiden.

Ved udgangen af et regnskabsår skal der udarbejdes en *balance*, der viser virksomhedens finansielle stilling.

Balancen viser den kapital, der er i virksomheden på den dato, hvor regnskabsåret afsluttes. *Aktiverne* viser, hvad virksomheden har investeret kapital i. *Passiverne* viser, hvor den investerede kapital kommer fra.

Balancen opstilles i *kontoform*, hvor *aktiver* står i venstre side (debet-siden), og *passiver* står i højre side (kreditsiden). **Aktiver** viser, hvad kapitalen er bundet i. Der kan være tale om beholdninger og tilgodehaver. **Passiver** viser, hvorledes kapitalen er finansieret (fremskaffet). Finansieringen kan ske ved ejerens indskud i virksomheden (egenkapital) og forskellige lån og kreditter.

Vi vender tilbage til eksemplet DanBike fra side 472.

Eksemplet DanBike

I DanBike er der opstillet følgende *balance* pr. 31.12.2009:

Balance pr. 31.12.2009					
Aktiver (Debet)			Passiver (Kredit)		
Note		Kr.	Note		Kr.
k	Biler	600.000	p	Egenkapital	975.000
l	Inventar	800.000	q	Kassekredit (Banklån)	1.500.000
m	Varelager	1.430.000	r	Varekreditorer	1.375.000
n	Varedebitor	870.000	s	Andre kreditorer	150.000
o	Kassebeholdning	300.000			
	Aktiver i alt	4.000.000		Passiver i alt	4.000.000

Fig. A.2 *Balance* i kontoform i DanBike.

En balance skal altid *balancere*, dvs. at beløbene skal være lige store i begge sider, da balancen viser to sider af den kapital, der er i virksomheden. Sammentællingen for aktiver og passiver vises på samme linje, selvom der er færre poster i den ene side end i den anden side.

Aktiver

Aktivsiden i balancen viser, hvad kapitalen er anvendt til eller bundet i. Aktivsiden viser med andre ord de værdier, der er i virksomheden i form af *beholdninger* og *tilgodehavender*. Man kan også sige, at aktiverne viser, hvad virksomheden har investeret i. Noterne i de efterfølgende rammer henviser til noterne i balancen i fig. A.2.

Note	Aktiver (Debet)
k	Virksomhedens biler har den 31.12.2009 en værdi på kr. 600.000. Der kan være tale om lastbiler, varevogne og personbiler.
l	Inventarets værdi er den 31.12.2009 opgjort til kr. 800.000. Inventar kan være kontormøbler, it-udstyr, kantinemøbler mv.
m	Varelageret viser beholdningen af købte varer, der endnu ikke er solgt. Den 31.12.2009 er værdien opgjort til kr. 1.430.000. Varelageret opgøres altid til kostpris.

Fortsættes næste side

Fortsat fra forrige side

Note	Aktiver (Debet)
n	Den 31.12.2009 har DanBike kr. 870.000 tilgode hos varedebitorerne (kunderne). En varedebitor er en kunde, der har købt varer på kredit, f.eks. betalingsbetingelsen pr. 30 dage. Det vil sige, at kunden først skal betale 30 dage efter fakturadatoen.
o	Kassebeholdningen viser, at der er kr. 300.000 i kontanter den 31.12.2009 i DanBike.

Passiver

Passivside i balancen viser, hvorfra virksomheden har *skaffet* de penge, der er bundet i aktiverne. Passivside viser med andre ord, hvorledes aktiverne er *finansieret*.

Note	Passiver (Kredit)
p	Egenkapital , der er kr. 975.000 den 31.12.2009, viser, hvor meget ejeren har <i>indestående</i> i virksomheden. Beløbet kan dække over <i>kapitalindskud</i> og <i>opsparing</i> , hvis ejeren lader en del af overskuddet blive i virksomheden. Set fra virksomhedens side kan egenkapitalen opfattes som den kapital, virksomheden "låner" af ejeren.
q	Kassekredit (Banklån) viser, at DanBike skylder banken kr. 1.500.000 den 31.12.2009.
r	Den 31.12.2009 skylder DanBike varekreditorerne (leverandørerne) kr. 1.375.000 for varer, som DanBike har købt på kredit. En kreditor er én, man skylder penge. En varekreditor er én man skylder penge for varer, der er indkøbt på kredit med videresalg for øje.
s	Anden kortfristet gæld viser, at DanBike skylder kr. 150.000 den 31.12.2009. Det kan f.eks. være gæld til revisor, SKAT, ATP mv.

Eksemplet med DanBike er forenklet. I praksis kan der forekomme mange flere poster i såvel resultatopgørelsen som i balancen.

1.2 Den daglige registrering (bogføring)

Betingelsen for, at man kan opstille et årsregnskab, er, at man **registre- rer** de økonomiske konsekvenser af de aktiviteter, der foregår i virksomheden. Der må løbende føres regnskab med indtægter og omkostninger for at kunne opstille en resultatopgørelse og med aktiver og passiver for at kunne opstille en balance. I stedet for ordet registrering anvendes også ordet **bogføring**. Det skyldes, at da man begyndte at føre regnskab for flere hundrede år siden, skete det i specielle regnskabsbøger. I dag anvender langt de fleste virksomheder it til deres bogføring.

1.2.1 Bilag

Uanset om det løbende regnskab føres i bøger eller ved hjælp af it, er grundlaget en række **bilag**.

Eksterne bilag

Når en virksomhed køber varer fra en leverandør, modtager virksomheden en faktura (købsfaktura). En faktura, der også kaldes en regning, viser, hvilke varer virksomheden har købt. Virksomheden modtager også fakturaer fra teleselskaber, forsikringsselskaber, reklamebureauer mv. Den slags fakturaer kaldes **eksterne bilag**, fordi de modtages fra virksomhedens omverden. I fig. A.3 ser du en faktura fra Target Bike til DanBike for køb af cykler.

Target Bike		Faktura nr. 1234		
Tourvej 66				
5220 Odense S				
DanBike				
Hovedgaden 5				
4200 Slagelse		Dato 18.10.2010		
Deres ordre Af 10.10.2010		Forsendelsesbetingelser Ab lager	Betalingsbetingelse Pr. 30 dage netto	Kunde nr. 122105
Antal	Vare nr.	Varebetegnelse	Pris pr. enhed	Beløb
10	1111	City bike	2.000	20.000
10	1212	Shopping bike	1.600	<u>16.000</u>
				36.000
		+ 25 % moms		<u>9.000</u>
				<u>45.000</u>

Fig. A.3 Eksempel på en købsfaktura.

Interne bilag

Virksomheden udarbejder også selv bilag, f.eks. salgsfakturaer til kunder, indbetalingsbilag for kontantsalg, udbetalingsbilag for penge hævet til privatforbrug, varelageropgørelser o.l. Disse bilag kaldes for **interne bilag**. I fig. A.4 har DanBike udskrevet en faktura til Christina Holm, da hun har købt en cykel.

DanBike Hovedgaden 5 4200 Slagelse Christina Holm Idrætsvej 25 4200 Slagelse		Faktura nr. 0560 Dato 18.10.2010	
Antal	Varebetegnelse	Pris pr. enhed	Beløb
1	Shopping bike + 25 % moms Modtaget kontant	2.240	2.240 <u>560</u> 2.800

Fig. A.4 Eksempel på en *salgsfaktura*.

Udbetalingsbilag	Dato: 25.10.2010
Udbetalt til:	Daniel Birk
Beløb:	kr. 10.000
Formål:	Privatforbrug
	<i>Daniel Birk</i> Underskrift

Fig. A.5 Eksempel på et *udbetalingsbilag*.

I forbindelse med registreringen (bogføringen) forsynes både eksterne bilag og interne bilag med interne **fortløbende numre**, for at man bedre kan finde frem til bilagene i arkivet, hvis der senere skulle blive behov for det. Efter registreringen skal bilagene **opbevares i 5 år** efter årsregnskabet afslutning, da de er bevismateriale for det bogførte.

I det efterfølgende vil vi af plads- og overskuelighedshensyn ikke arbejde med rigtige bilag. Vi ”nøjes med” en beskrivelse af de bilag, der skal registreres (bogføres).

1.2.2 Kontobegrebet

Bilagene skal registreres i virksomhedens regnskabssystem (bogholderi). Registreringen (bogføringen) foretages på konti (ental: konto). En **konto** er et delregnskab, der fører regnskab med en post i årsregnskabet. Du kender begrebet konto fra din privatøkonomi, hvis du har en bankkonto.

Eksempel

I banken føres der regnskab med, hvad hver enkelt person hæver og indsætter på personens konto. Et uddrag af en *kontoudskrift* fra banken kan f.eks. se således ud:

Dato	Tekst	Hævet	Indsat	Indestående + Gæld -
	Saldo pr. 31.01.2010			12.400 +
01.02	Automatudbetaling	500		11.900 +
07.02	Indbetalt ved check		1.000	12.900 +
11.02	DSB Rejsecenter	544		12.356 +
12.02	Restaurant Shanghai	480		11.876 +
14.02	Automatudbetaling	1.200		10.676 +

Fig. A.6 Et uddrag af en *kontoudskrift* fra banken.

På kontoen er der den 31.01.2010 et indestående (en saldo) på kr. 12.400. Den 01.02. hæves kr. 500, hvorefter saldoen bliver kr. 11.900 (12.400-500).

Den 07.02. indsættes en check på kr. 1.000, hvilket medfører, at saldoen bliver kr. 12.900 (11.900+1.000). De følgende udbetalinger reducerer saldoen til kr. 10.676 den 14.02.

Som du kan se af kontoudskriften i fig. A.6, anvendes der 3 kolonner til at føre regnskab med bankbeholdningen (saldoen), idet der anvendes 2 kolonner (Hævet og Indsat) til at regulere saldoen (Indestående). Beløb, der skrives i ”Hævet kolonnen”, formindsker saldoen, og beløb, der noteres i ”Indsat kolonnen”, forøger saldoen.

I virksomheden oprettes en række konti til at føre regnskab med de poster, der skal indgå i årsregnskabet. Lige som i bankeeksemplet anvendes der også 3 kolonner til at føre regnskab på de enkelte konti. På en konto hedder kolonnerne **debit**, **kredit** og **saldo**. Kontiene kan opdeles i 2 grupper:

- Konti med en debetsaldo
- Konti med en kreditsaldo

Konti med en debetsaldo

En konto kan være et kontokort eller en post i et it-register. Konti, der står i venstre side af årsregnskabet, har en debetsaldo. Det vil sige, at *omkostningskonti* i resultatopgørelsen og *aktivkonti* i balancen har en **debetsaldo**.

Eksempel

En **kassekonto**, med eksempler på registreringer, kan f.eks. se således ud:

Resultatopgørelse for 2009					
Omkostninger (Debet)			Indtægter (Kredit)		
Note		Kr.	Note		Kr.
c	Vareforbrug	4.290.000	a	Nettoomsætning	7.800.000
d	Salgsfremmende omkostninger	240.000	b	Renteindtægter	10.000
e	Lokaleomkostninger	1.420.000			
f	Bilers drifts-omkostninger	450.000			
g	Øvrige omkostninger	320.000			
h	Afskrivninger	220.000			
i	Renteomkostninger	120.000			
	Omkostninger i alt	7.060.000		Indtægter i alt	7.810.000
j	Overskud	750.000			
	I alt	7.810.000		I alt	7.810.000

Balance pr. 31.12.2009					
Aktiver (Debet)			Passiver (Kredit)		
Note		Kr.	Note		Kr.
k	Biler	600.000	p	Egenkapital	975.000
l	Inventar	800.000	q	Kassekredit (Banklån)	1.500.000
m	Varelager	1.430.000	r	Varekreditorer	1.375.000
n	Varedebitor	870.000	s	Andre kreditorer	150.000
o	Kassebeholdning	300.000			
	Aktiver i alt	4.000.000		Passiver i alt	4.000.000

År 2010	Kontonavn: Kassekonto				Kontonr.: 12310	
Dato	Bilag nr.	Tekst	Debet	Kredit	Saldo	D/K
01.03	1140	Transport			14.500	D
01.03	1141	Kontantsalg	23.000		37.500	D
01.03	1142	Køb af frimærker		1.500	36.000	D
01.03	1143	Køb af kontorartikler		2.500	33.500	D
01.03	1143	Indsat i bank		20.000	13.500	D

Fig. A.7 Et eksempel på et kontokort med en debetsaldo.

I fig. A.7 kan du se, hvilke oplysninger et **kontokort** indeholder. Af kontoen skal **regnskabsår** (2010), **kontonavn** (kassekonto) og **kontonummer** (12310) fremgå. Kontonummereringen fremgår af virksomhedens kontoplan, jf. kapitel 11.

På **kontokortet** er der kolonner til at skrive **bogføringsdato**, det fortløbende interne **bilagsnummer** og en kort **tekst** til at forklare bilagets indhold. Derudover er der en **debitkolonne**, en **kreditkolonne** og en **saldokolonne**. Endelig er der en **D/K-kolonne**, der bruges til at markere, om der er tale om en debetsaldo eller en kreditsaldo.

På den første linje under de faste oplysninger står der **transport**. Det er en overførsel af saldoen fra det foregående kontokort. Derefter er det vist, hvorledes dagens kontantsalg (kr. 23.000) har forøget saldoen (kr. 37.500), og udbetalinger til køb af frimærker (kr. 1.500) og kontorartikler (kr. 2.500) har formindsket saldoen til kr. 33.500. Endelig er en del af kassebeholdningen indsat i banken, hvorefter kassebeholdningen ved dagens slutning er kr. 13.500.

Konti med en **debetsaldo**: Omkostningskonti og aktivkonti

- Saldoen **forøges**, når kontoen **debiteres**
- Saldoen **formindskes**, når kontoen **krediteres**

Konti med kreditsaldo

Konti, der står i højre side af årsregnskabet, har en **kreditsaldo**. Det vil sige, at indtægtskonti i resultatopgørelsen og passivkonti i balancen har en kreditsaldo.

Konti med en **kreditsaldo**:
Indtægtskonti og passivkonti

- Saldoen **forøges**, når kontoen **krediteres**
- Saldoen **formindskes**, når kontoen **debiteres**

Resultatopgørelse for 2009					
Omkostninger (Debet)			Indtægter (Kredit)		
Note		Kr.	Note	Kr.	
c	Vareforbrug	4.290.000	a	Nettoomsætning	7.800.000
d	Salgsfremmende omkostninger	240.000	b	Renteindtægter	10.000
e	Lokaleomkostninger	1.420.000			
f	Bilers driftsomkostninger	450.000			
g	Øvrige omkostninger	320.000			
h	Afskrivninger	220.000			
i	Renteomkostninger	120.000			
	Omkostninger i alt	7.060.000		Indtægter i alt	7.810.000
j	Overskud	750.000			
	I alt	7.810.000		I alt	7.810.000

Balance pr. 31.12.2009					
Aktiver (Debet)			Passiver (Kredit)		
Note		Kr.	Note	Kr.	
k	Biler	600.000	p	Egenkapital	975.000
l	Inventar	800.000	q	Kassekredit (Banklån)	1.500.000
m	Varelager	1.430.000	r	Varekreditorer	1.375.000
n	Varedebitor	870.000	s	Andre kreditorer	150.000
o	Kassebeholdning	300.000			
	Aktiver i alt	4.000.000		Passiver i alt	4.000.000

Eksempel

En konto for banklån eller kassekredit kan f.eks. se således ud:

År 2010	Kontonavn: Kassekredit			Kontonr.: 15210		
Dato	Bilag	Tekst	Debet	Kredit	Saldo	D/K
		Transport			760.000	K
31.03	1214	Indsat	25.000		735.000	K
31.03	1215	Lønudbetaling		240.000	975.000	K
31.03	1216	Rentetilskrivning		9.000	984.000	K

Fig. A.8 Et eksempel på en konto med en *kreditsaldo*.

Ud for **transport** står der en kreditsaldo på kr. 760.000, der er overført fra det foregående kontokort. I bilag 1214 er der indsat kr. 25.000, der formindsker saldoen til kr. 735.000. Lønudbetalingen i bilag 1215 forøger saldoen, da kr. 240.000 er krediteret kontoen. I bilag 1216 er der en rentetilskrivning på kr. 9.000, der forøger banklånet, da det er renteomkostningen for at låne penge i det kvartal, der slutter den 31.03.

Kontoskitse

Du har nu set 2 eksempler på, hvordan et kontokort kan se ud, og hvorledes der bogføres (registreres) på kontokortene. I undervisningen vil vi ofte af overskuelighedshensyn vise, hvorledes bilag bogføres på kontoskitser. En **kontoskitse** er en forenkling af kontokortet. På en kontoskitse ville kontoen for banklånet se således ud:

	15210 Kassekredit	
	Debet	Kredit
Transport		(760.000)
Bilag 1214	25.000	
Bilag 1215		240.000
Bilag 1216		9.000

Fig. A.9 Et eksempel på en *kontoskitse*.

Kontoskitsen er et *udsnit* af kontokortet. Venstre side er debetsiden, og højresiden er kreditsiden. Beløbet i parentes er transportbeløbet, der er resultatet af den forudgående bogføring. På en kontoskitse beregnes *saldoen* således, se næste side:

Summen af kreditbeløb (760.000+240.000+9.000):	kr. 1.009.000
– Summen af debetbeløb:	<u>kr. 25.000</u>
Kreditsaldo	<u>kr. 984.000</u>

Sammenhængen mellem en kontos placering i årsregnskabet og bogføringen på kontoen.

I fig. A.10 er vist **kontienes placering** i årsregnskabet, og hvilke posteringer der forøger og formindsker saldoen.

Årsregnskab			
Resultatopgørelse			
Omkostninger (Debet)		Indtægter (Kredit)	
Omkostningskonti		Indtægtskonti	
Debet	Kredit	Debet	Kredit
Saldo			Saldo
Debiteringer forøger saldoen	Krediteringer formindsker saldoen	Debiteringer formindsker saldoen	Krediteringer forøger saldoen
Balance			
Aktiver (Debet)		Passiver (Kredit)	
Aktivkonti		Passivkonti	
Debet	Kredit	Debet	Kredit
Saldo			Saldo
Debiteringer forøger saldoen	Krediteringer formindsker saldoen	Debiteringer formindsker saldoen	Krediteringer forøger saldoen

Fig. A.10 Sammenhængen mellem en kontos placering i årsregnskabet og bogføringen på kontoen.

Konti, der er placeret i venstre side af årsregnskabet, har en **debetsaldo**. Debiteringer *forøger* saldoen, mens krediteringer *formindsker* saldoen.

Konti, der er placeret i højre side af årsregnskabet, har en **kreditsaldo**. Saldoen *forøges* ved krediteringer og *formindskes* ved debiteringer.

1.2.3 Bogføring på konti

Når regnskabet føres efter det dobbelte bogholderis princip, skal et bilag altid bogføres på mindst to konti, men kan i princippet godt føres på flere konti. Der skal blot debiteres og krediteres det samme beløb i alt, f.eks.

Debet	Kredit	Debet	Kredit	Debet	Kredit	Debet	Kredit
	6.000	1.000		2.000		3.000	

Her er der krediteret kr. 6.000, og modposteringen er 3 debiteringer på henholdsvis kr. 1.000, kr. 2.000 og kr. 3.000.

Ved bogføringen (registreringen) af et bilag skal der altid debiteres og krediteres lige store beløb. Og der skal altid anvendes to eller flere konti. Dette kaldes det **dobbelte bogholderis princip**.

Når et bilag skal bogføres, skal man tage stilling til følgende:

Arbejdsgangen ved bogføring af et bilag

1. Hvilke poster i årsregnskabet (konti) skal der bogføres på?
2. Har kontiene en debetsaldo eller en kreditsaldo?
3. Skal saldoen forøges eller formindskes?
4. Hvis saldoen skal forøges, skal der bogføres i samme side som saldoen.
5. Hvis saldoen skal formindskes, skal der bogføres i modsat side af saldoen.

I det efterfølgende vil vi vise nogle *eksempler* på **bogføringen af bilag**. I eksemplerne ses der bort fra moms, og der anvendes kun kontonavne, dvs. vi ser bort fra kontonumre.

Eksempel 1

Bilag 1210: Salgsfaktura

Kontant salg af varer..... kr. 5.000

1. Bilaget vedrører virksomhedens *aktiver* (Kassebeholdning) og virksomhedens *indtægter* (Varesalg).
- 2-5. *Kassekontoen*, der har en debetsaldo, skal forøges med kr. 5.000. Beløbet skal derfor bogføres i samme side som saldoen, dvs. Kassekontoen skal *debiteres* for kr. 5.000.

Varesalgskontoen, der har en kreditsaldo, skal forøges med kr. 5.000. Beløbet skal derfor bogføres i samme side som saldoen, dvs. Varesalgskontoen skal *krediteres* for kr. 5.000.

Herefter ser bogføringen sådan ud:

	Kassekonto		Varesalgskonto	
	Debet (Saldo)	Kredit	Debet (Saldo)	Kredit
Kontant varesalg	5.000			5.000

Eksempel 2

Bilag 1211: Kvitteret købsfaktura

Kontant køb af varer til videresalg..... kr. 4.000

1. Bilaget vedrører virksomhedens *aktiver*, Kassebeholdning og Varelager.
- 2-5. *Kassekontoen*, der har en debetsaldo, skal formindskes med kr. 4.000. Beløbet skal derfor bogføres i modsat side af saldoen, dvs. Kassekontoen skal *krediteres* for kr. 4.000.

Varelagerkontoen, der har en debetsaldo, skal forøges med kr. 4.000. Beløbet skal derfor bogføres i samme side som saldoen, dvs. Varelagerkontoen skal *debiteres* for kr. 4.000.

	Kassekonto		Varelagerkonto	
	Debet (Saldo)	Kredit	Debet (Saldo)	Kredit
Kontant varekøb		4.000	4.000	

*Eksempel 3***Bilag 1212: Bankkvittering**

Indsat på bankkonto (indskudskonto) . . . . . kr. 3.000

1. Bilaget vedrører virksomhedens *aktiver*, Kassebeholdning og Bankbeholdning.
- 2-5. *Kassekontoen*, der har en debetsaldo, skal formindskes med kr. 3.000. Beløbet skal derfor bogføres i modsat side af saldoen, dvs. Kassekontoen skal *krediteres* for kr. 3.000.

Bankkontoen, der har en debetsaldo, skal forøges med kr. 3.000. Beløbet skal derfor bogføres i samme side som saldoen, dvs. Bankkontoen skal *debiteres* for kr. 3.000.

	Kassekonto		Bankkonto	
	Debet (Saldo)	Kredit	Debet (Saldo)	Kredit
Indsat i bank		3.000	3.000	

*Eksempel 4***Bilag 1213: Kvitteret regning**

Kontant betalt for en salgsannonce . . . . . kr. 10.000

1. Bilaget vedrører virksomhedens *aktiver* (Kassebeholdningen) og *omkostninger* (Salgsfremmende omkostninger).
- 2-5. *Kassekontoen*, der har en debetsaldo, skal formindskes med kr. 10.000. Beløbet skal derfor bogføres i modsat side af saldoen, dvs. Kassekontoen skal *krediteres* for kr. 10.000.

Salgsfremmende omkostninger, der har en debetsaldo, skal forøges med kr. 10.000. Beløbet skal derfor bogføres i samme side som saldoen, dvs. Salgsfremmende omkostninger skal *debiteres* for kr. 10.000.

	Kassekonto		Salgsfremmende omkostninger	
	Debet (Saldo)	Kredit	Debet (Saldo)	Kredit
Kontant betalt salgsannonce		10.000	10.000	

I de efterfølgende eksempler vil der kun blive vist bogføringen på kontiene, så kan du selv gennemføre ræsonnementerne.

Eksempel 5

Bilag 1214: Bankkvittering

Overført husleje fra bankkontoen . . . . . kr. 25.000

	Bankkonto		Lokaleomkostninger	
	Debet (Saldo)	Kredit	Debet (Saldo)	Kredit
Betalt husleje		25.000	25.000	

Eksempel 6

Bilag 1215: Bankkvittering

Overført til en varekreditor til udligning af faktura . . . . . kr. 12.500

	Bankkonto		Varekreditorer	
	Debet (Saldo)	Kredit	Debet	Kredit (Saldo)
Overført til varekreditor		12.500	12.500	

Eksempel 7

Bilag 1216: Internt bilag

Vareforbruget for solgte varer opgjort
til anskaffelsespris. . . . . kr. 14.000

	Varelager		Vareforbrug	
	Debet (Saldo)	Kredit	Debet (Saldo)	Kredit
Vareforbrug		14.000	14.000	

Eksempel 8

Bilag 1217: Salgsfaktura

Varesalg pr. 30 dage . . . . . kr. 15.000

	Varesalg		Varedebitor	
	Debet	Kredit (Saldo)	Debet (Saldo)	Kredit
Varesalg på kredit		15.000	15.000	

Eksempel 9

Bilag 1218: Indbetalingsbilag

En varedebitor indbetaler ved check . . . . . kr. 5.000

	Kassekonto		Varedebitor	
	Debet (Saldo)	Kredit	Debet (Saldo)	Kredit
Modtaget check	5.000			5.000

Eksempel 10

Bilag 1219: Internt bilag

Ved en fejl er . . . . . kr. 4.000
for forsikring af varebiler blevet bogført på
Øvrige omkostninger.

	Øvrige omkostninger		Bilers drifts- omkostninger	
	Debet (Saldo)	Kredit	Debet (Saldo)	Kredit
Ompostering		4.000	4.000	

Resumé

I det dobbelte bogholderi oprettes **registre**, der kan beskrive en periodes *resultatvirkning*, og registre, der kan beskrive *kapitalvirkningen*.

Resultatregistre opdeles i *indtægtsregistre* (indtægtskonti) og *omkostningsregistre* (omkostningskonti).

Kapitalvirkningen beskrives ved *aktivreregistre* (beholdninger og tilgodehavender) og *passivreregistre* (egenkapital og gæld).

Et **årsregnskab**, der er en økonomisk beskrivelse af et års gennemførte handlinger, består af:

- **Resultatopgørelse** for et år
  - Omkostninger, der står i venstre side (debetsiden)
  - Indtægter, der står i højre side (kreditsiden)
- **Balance** pr. 31. december
  - Aktiver, der står i venstre side (debetsiden)
  - Passiver, der står i højre side (kreditsiden)

Årets resultat er forskellen mellem indtægter og omkostninger. Er indtægterne størst, er årets resultat et overskud. Er omkostningerne størst, er årets resultat et underskud.

Aktiver viser, hvilke værdier kapitalen er placeret i, mens **passiver** viser, hvorledes kapitalen er finansieret. Aktiver og passiver skal derfor altid være lige store.

Der føres regnskab med årsregnskabets poster på **konti**. Når posterne i årsregnskabet står i venstre side (omkostninger og aktiver), har kontiene

en debetsaldo, og når posterne i årsregnskabet står i højre side (indtægter og passiver), har kontiene en kreditsaldo.

En **debetsaldo** forøges ved debiteringer og formindskes ved krediteringer. En **kreditsaldo** forøges ved krediteringer og formindskes ved debiteringer.

Vigtige begreber

Transaktioner

Kapitalvirkning

Resultatregistre

- Indtægtsregistre

- Omkostningsregistre

Balanceregistre

- Aktivregistre

- Passivregistre

Årsregnskab

Kortperiodisk regnskab

Kontoform

Resultatopgørelse

- Indtægter

- Omkostninger

Indtægter

- Nettoomsætning

- Omsætning

- Renteindtægter

Omkostningsarter

- Vareforbrug

- Salgsfremmende omkostninger

- Lokaleomkostninger

- Bilers driftsomkostninger

- Øvrige omkostninger

- Afskrivninger

- Renteomkostninger

Resultat

- Overskud

- Underskud

Balance

- Aktiver

- Passiver

Aktiver

- Biler

- Inventar

- Varelager

- Varedebitorer

- Kassebeholdning

Passiver

- Egenkapital

- Kassekredit

- Varekreditorer

- Andre kreditorer

Bilag

Eksterne bilag

Interne bilag

Faktura

Konto

- Debet

- Kredit

Saldo

- Debetsaldo

- Kreditsaldo

Bogføring

Det dobbelte bogholderi